

mr. sc. Milan Damianić
HEP – ODS d.o.o., Elektroistra Pula
milan.damianic@hep.hr

Vojko Sirotnjak, dipl.ing.el.
HEP – ODS d.o.o., Elektroprimorje Rijeka
vojko.sirotnjak@hep.hr

mr. sc. Davor Mišković
HEP – ODS d.o.o., Elektroistra Pula
davor.miskovic@hep.hr

dr. sc. Vitomir Komen
HEP – ODS d.o.o., Elektroprimorje Rijeka
vitomir.komen@hep.hr

OSVRT NA PRIMJENU PRAVILNIKA O NAKNADI ZA PRIKLJUČENJE NA ELEKTROENERGETSKU MREŽU I ZA POVEĆANJE PRIKLJUČNE SNAGE

SAŽETAK

Članak daje prikaz uočenih primjera različitog postupanja prema kupcima kod primjene određenih članaka predmetnog pravilnika. Prijedlog autora je hitna korekcija navedenih članaka, ali i razmišljanje o detaljnijoj izmjeni pravilnika koji bi trebao na jednostavniji i jednoznačan način definirati navedenu problematiku.

Ključne riječi: naknada za priključenje, priključna snaga, tehnički uvjeti u mreži, stvarni troškovi priključenja

REVIEW OF THE IMPLEMENTATION OF REGULATIONS ON FEE FOR CONNECTING TO THE ELECTRIC POWER NETWORKS AND INCREASING POWER OUTPUT

SUMMARY

The article gives an overview of the observed examples of different treatment of customers in the implementation of certain articles of the subject regulations. The author's proposal is an urgent correction of these articles, and detailed reflection on the modification of regulations that should in a simpler and unambiguous way define the above problems.

Key words: fees for connection, power connection, technical requirements in the network, the actual cost of connecting

1. UVOD

Stupanjem prije četiri godine na snagu "Pravilnika o naknadi za priključenje na elektrodistribucijsku mrežu i za povećanje priključne snage" (u daljnjem tekstu: pravilnik) kojim se propisuje metodologija utvrđivanja naknade za priključenje građevine proizvođača ili kupca na prienosnu ili distribucijsku mrežu, kao i za povećanje priključne snage priključenog proizvođača ili kupca (u daljnjem tekstu: naknada za priključenje), nakon duljeg vremena konačno je detaljnije definiran način izračuna naknade za priključenje, koja se dotad izračunavala temeljem interne odluke i uputa HEP-a.

Predmetnim pravilnikom, između ostalog, definirana je namjena kao i način određivanja naknade za priključenje u ovisnosti o naponskoj razini na koju se želi priključiti budući kupac ili proizvođač.

Tijekom protekle četiri godine primjene predmetnog pravilnika došlo je do praktičnih saznanja o njegovim dobrim osobinama, ali i određenim nelogičnostima, odnosno nedorečenostima i nedostacima koji su uzrokovali i još uvijek uzrokuju mnogo problematičnih slučajeva na relaciji kupac-isporučitelj.

Poznata je praktična činjenica da se od svih postojećih i potencijalnih budućih kupaca i proizvođača predmetni pravilnik najvećim dijelom primjenjuje (preko 90%) na kupce na niskom naponu, kategorija kućanstvo i poduzetništvo. Stoga je naglasak ovog referata dan upravo na dijelove pravilnika koji se odnose na navedene kategorije kupaca. Osim toga ovim se referatom pokušalo ukazati na uočene mane odnosno nedorečenosti pravilnika kojima se buduće kupce stavlja u neravnopravan odnos. Na kraju su dati i prijedlozi za određene izmjene u cilju izrade kvalitetnijeg pravilnika koji će imati logičnije i jasnije odgovore na neke situacije koje se u praksi često pojavljuju.

2. ANALIZA PRAVILNIKA SA PRIMJERIMA PRI NJEGOVOM KORIŠTENJU

Člankom 10. zamišljeno je različito određivanje naknade za priključenje na niskom naponu u ovisnosti o priključnoj snazi i to odvojeno za kupce priključne snage do 30 kW, od kupaca priključne snage preko 30 kW. Kako je za kupce ispod i preko 30 kW određen isti iznos jedinične cijene C_{NN1} i C_{NN2} i ukoliko ne postoji namjera da se navedeni iznosi promijene, predmetni članak bi se mogao pojednostaviti i skratiti.

Istim člankom definirana je i najniža vrijednost priključne snage kupca na niskom naponu koja kod jednofaznog priključenja iznosi 4,6 kW (ograničavalo strujnog opterećenja od 20 A). U praksi se međutim pokazala opravdana potreba (zahtjevi kupaca) za smanjenjem navedene minimalne vrijednosti priključne snage barem u određenim slučajevima. Očiti primjer tome su obračunska mjerna mjesta zajedničke potrošnje manjih višestambenih zgrada kojima je često potrebna priključna snaga od samo 1 kW.

Člankom 4. pravilnika definirano je da u postupku priključenja građevine na mrežu ili povećanja priključne snage, proizvođač ili kupac zaključuju ugovor o priključenju s operatorom distribucijskog sustava. Predmetni ugovor o priključenju treba biti izrađen u skladnosti sa propisanim uvjetima iz prethodne elektroenergetske suglasnosti, odredbama općih uvjeta za opskrbu električnom energijom, mrežnih pravila elektroenergetskog sustava i pravilnika kojim se utvrđuje iznos naknade za priključenje.

Naknada za priključenje namijenjena je financiranju izgradnje priključka i stvaranju dijela tehničkih uvjeta u mreži. Stvaranje tehničkih uvjeta u mreži iz članka 6. stavka 1. pravilnika predstavlja izgradnju novih dijelova mreže i/ili rekonstrukciju postojećih dijelova mreže, radi korištenja mreže u okviru odobrene priključne snage, a financira se dijelom iz naknade za priključenje i dijelom iz naknade za korištenje mreže.

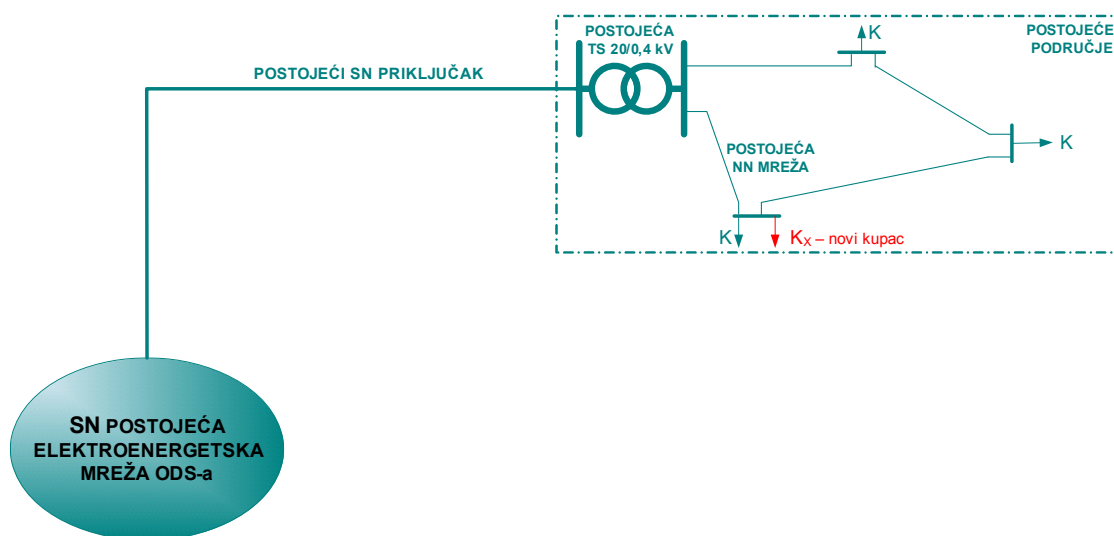
Stvaranje tehničkih uvjeta u mreži ostvaruje se ulaganjem u mrežu iste naponske razine i/ili prve nadređene naponske razine iznad napona priključenja.

Drugim riječima, ukoliko odredbe navedenih članaka pravilnika primijenimo na slučaj grupe kupaca jednog novog dijela naselja unutar granica nekog grada ili manjeg mjesta, za koji je na snazi odgovarajući detaljni plan uređenja (DPU) imamo sljedeći slučaj:

- a) detaljnim planom uređenja između ostalog definiran je obuhvat područja s točno definiranim granicama plana, definiran je i broj i veličina građevnih parcela s predviđenom namjenom i s planiranim brojem stambenih ili poslovnih jedinica te planiranom potrebnom snagom. Uz to definirane su i parcele za smještaj eventualno potrebnih građevina infrastrukture, u našem slučaju transformatorske stanice, a definirane su i trase planirane srednjenaponske i niskonaponske mreže te niskonaponskih priključaka,
- b) svi vlasnici parcela predmetnog dijela naselja uredno predaju zahtjev za izdavanje prethodne elektroenergetske suglasnosti (PEES) i ugovora o priključenju sa energetske (priključne snage) i ostalim bitnim podacima (broj stambenih jedinica i sl.) koji se poklapaju s planiranim podacima,
- c) primjenom navedenih podataka izrađuje se potrebna projektna dokumentacija za planiranu transformatorsku stanicu, srednjenaponski priključak, pripadajuću niskonaponsku mrežu i niskonaponske priključke građevina,
- d) koristeći troškovnik iz predmetne projektne dokumentacije uz uvažavanje jediničnih cijena roba, radova i usluga utvrđenih na temelju javnih nadmetanja i standardnih normativa radova dolazi se do ukupnog predviđenog iznosa potrebnog za izgradnju planirane transformatorske stanice, srednjenaponskog priključka i pripadajuće niskonaponske mreže i odvojeno do cijene izgradnje svakog pojedinog niskonaponskog priključka pojedine građevine,
- e) primjenom ostalih članaka pravilnika koji definiraju način izračuna naknade za priključenje, izvrši se izračun naknade za priključenje,

- f) teoretski se mogu dobiti dva rezultata i to: naknada za priključenje budućim kupcima određuje prema stvarnim troškovima priključenja ili je ona praktički jednaka umnošku priključne snage novog kupca (kW) i jedinične cijene za priključnu snagu (kn/kW),
- g) svim se vlasnicima (budućim kupcima) u zakonskom roku od 30 dana dostavlja PEES i pripadni ugovor o priključenju,
- h) kupci ovjere dobivene ugovore o priključenju te u ugovorenom roku izvrše svoje obveze odnosno plaćanja po ugovorima,
- i) nadležno distribucijsko područje Operatora distribucijskog sustava pokreće potrebne radnje na ishodovanju potrebne investicijske dokumentacije i rješavanju imovinsko-pravnih odnosa s ciljem što bržeg dobivanja potvrde glavnog projekta,
- j) nakon dobivanja potvrde glavnog projekta i u cijelosti riješenim imovinsko-pravnim odnosima, nadležno distribucijsko područje Operatora distribucijskog sustava kreće u izgradnju planirane transformatorske stanice, srednjenaponskog priključka, pripadajuće niskonaponske mreže i niskonaponskih priključaka građevina,
- k) u određenom vremenskom razdoblju završava se sa gradnjom elektroenergetske građevine, zatraži i obavlja tehnički pregled temeljem kojeg se dobiva uporabna dozvola, nakon koje se transformatorska stanica može pustiti u trajni pogon,
- l) budući kupci nakon što izgrade svoje građevine, predaju zahtjeve za izdavanje elektroenergetske suglasnosti i priključenje uz obvezno priloženu prijavu električne instalacije,
- m) svim se budućim kupcima u zakonskom roku od 30 dana dostavlja elektroenergetska suglasnost (po obračunskim mjernim mjestima) i nakon što sklope dodatne potrebne ugovor(e) (opskrba, korištenje mreže), izvršava se priključenje njihovih građevina na elektroenergetsku mrežu,
- n) priključenjem kupaca na obostrano zadovoljstvo završava se navedeni proces čije trajanje može iznositi od minimalnih nekoliko mjeseci pa i do nekoliko godina.

Međutim, vjerojatnost da se ovakav "idealni" slučaj u praksi pojavi je jako, jako mala, skoro jednaka nuli.

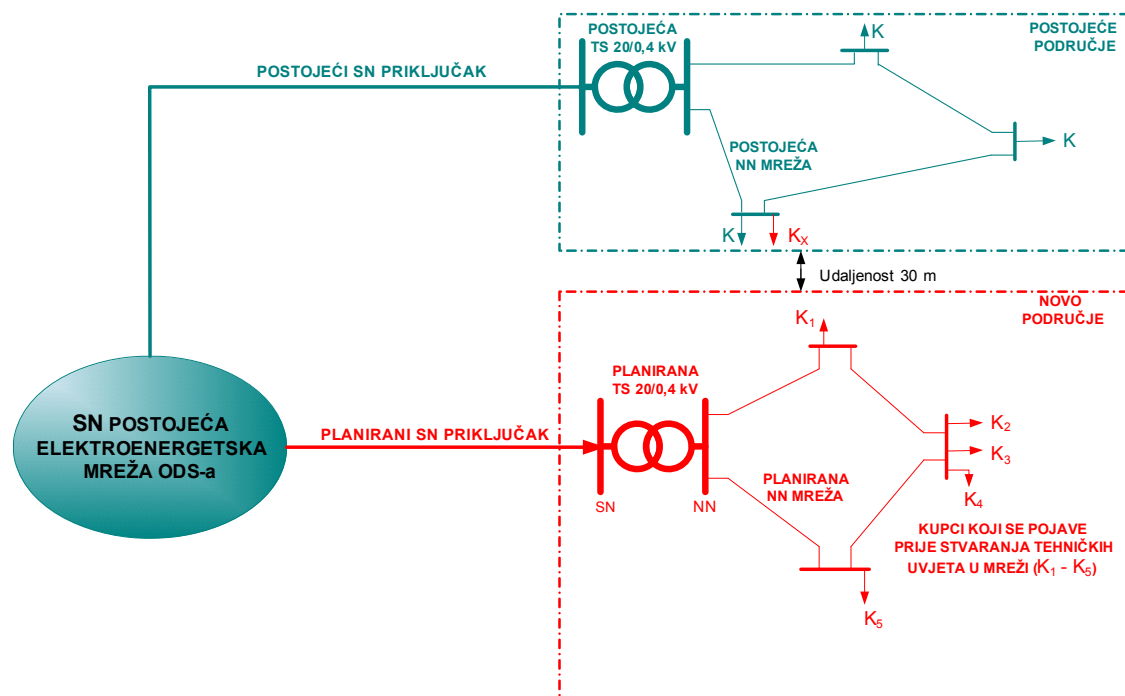

Slika 1. Shema napajanja novog kupca postojećeg područja

Kao prvo, rijetka su područja za koja su na snazi detaljni planovi uređenja (DPU). Točno je da su za određena područja na snazi urbanistički planovi uređenja (UPU), ali se u njima osim eventualno planiranih transformatorskih stanica i trasa planiranih srednjenaponskih i niskonaponskih mreža ne nalaze ostali potrebni energetske podaci. Međutim za najveći broj prostornih planovima definiranih građevinskih područja ne postoje niti DPU-i niti UPU-i, pa tako ne postoje točno definirane granice područja, broj planiranih građevina na predmetnom području, namjena planiranih građevina kao i njihova potrebna priključna snaga. Nedostatak navedenih podataka mora se prilikom izrade optimalnog tehničkog rješenja napajanja određenog područja nadomjestiti često puta "od oka" procijenjenim podacima (Slika 1. i Slika 2.). Krajnji rezultat navedenog može rezultirati "krivim" izračunom naknade za priključenje.

Sljedeće što je bitno za napomenuti je činjenica da za određeno područje za koje čak i postoji DPU ili UPU, vlasnici građevinskih parcela odnosno budući kupci neće istovremeno predati zahtjeve za izdavanjem prethodnih elektroenergetskih suglasnosti, već se to može otegnuti i na više godina pa čak i više od desetljeća (praksa). Samim tim dolazi u pitanje način postupanja po odredbama članka 11. pravilnika, pogotovo stavkama 2,3,5,6 i 7. Krajnji rezultat navedenog može rezultirati "krivim" izračunom naknade za priključenje i nejednakim naknadama za kupce koji se pojave u startu, od sljedećih kupaca koji se pojave nakon određenog vremena.

Ukoliko se čak i izvrši dobra tehnička procjena potrebnih kapaciteta planirane transformatorske stanice i pripadne SN i NN mreže te veliki broj budućih kupaca "krene" istovremeno u rješavanje svojih priključaka pa to i do kraja ostvare, moguća je pojava sljedećeg slučaja. Na istom području, kupcima koji su krenuli prvi sa zahtjevima za izdavanje PEES, naknada za priključenje biti će izračunata temeljem stavka 2. i 3. članka 11. pravilnika, a iznositi će prema stvarnim troškovima priključenja (veća naknada).

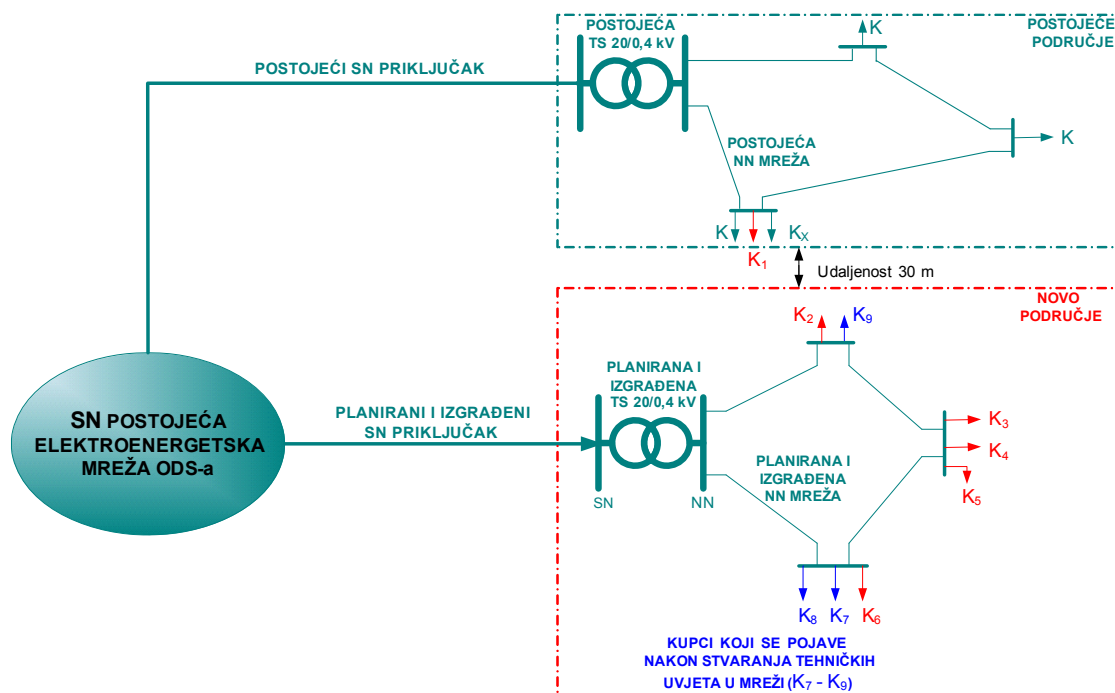

Slika 2. Shema napajanja grupe kupaca novog područja

Za razliku od njih, kupcima koji su pričekali i predali zahtjeve nakon izgradnje transformatorske stanice i pripadne SN i NN mreže, naknada za priključenje se neće moći izračunati temeljem stavka 2. i 3. članka 11. pravilnika već sukladno članku 10. pravilnika (manja naknada). Zamislmo si samo da od dvije susjede jedna spada u prvu grupu a jedna u drugu?!

Sličan se slučaj može dogoditi primjenjujući stavke 6. i 7. članka 11. pravilnika. Naime stavkom 6. daje se mogućnost operatoru distribucijskog sustava utvrđivanje nepostojanja potrebe za priključenjem postojećih ili budućih kupaca na određenom području, temeljem čega je kupac koji traži priključenje na tom području dužan u cijelosti financirati stvaranje tehničkih uvjeta u mreži (u praksi je to skoro nemoguće točno utvrditi, odnosno uvijek se može dogoditi da se naknadno pojave potrebe za priključenjem novih kupaca).

Nakon što predmetni kupac financira u cijelosti stvaranje tehničkih uvjeta u mreži (velika naknada) i operator distribucijskog sustava nakon izgradnje mreže i priključka izvrši priključenje predmetnog kupca, novi kupac (Slika 3.) preda zahtjev za izdavanje PEES i nakon toga dobije ugovor o priključenju sa izračunom naknade za priključenje sukladno članku 10. pravilnika (manja naknada). Ne trebamo puno razmišljati o tome kakva bi bila reakcija prvog kupca kad za to sazna. Kakva će biti njegova reakcija prema djelatnicima operatora distribucijskog sustava od kojih je dobio ugovor o priključenju? U kakvim će odnosima biti ta dva kupca?

Slika 3. Shema napajanja novih kupaca koji se pojave nakon stvaranja tehničkih uvjeta novog područja

Čitajući naredne članke pravilnika moglo bi se reći da bi se problem neravnopravnih naknada kupcima na određenom području mogao riješiti koristeći odredbe članka 22. pravilnika. Naime navedenim člankom određeno je da operator distribucijskog područja može sklopiti ugovor o financiranju priključenja zone s organizatorom zone. Organizator zone bi mogao ukupne troškove ravnomjerno raspodijeliti na sve kupce koji se pojave odmah prilikom sklapanja ugovora o financiranju ali i na sve buduće kupce koji se pojave na području predmetne zone. Problem nastaje onog trenutka kada treba odrediti organizatora zone, osim u slučaju kad je organizator zone ujedno i stopostotni ili većinski vlasnik predmetnog područja ili se uloge organizatora zone prihvati lokalna samouprava (grad ili općina).

Među puno ravnopravnih budućih kupaca u nekoj zoni, teško (u praksi nikako) se netko od njih odlučuje prihvatiti uloge organizatora zone. Da to i želi, teško da će se svi ostali vlasnici parcela u predmetnoj zoni o tome složiti, iz ovih ili onih razloga.

Jedno od praktičkih rješenja tog problema bila bi mogućnost da se operatoru distribucijskog područja omogući da bude organizator zone, ali to je stavkom 2. onemogućeno (tada bi operator distribucijskog područja sam sa sobom trebao sklopiti ugovor o financiranju).

Generalno gledajući ovim su pravilnikom budućni kupci dovedeni u neravnopravan položaj. Jedni ni "krivi ni dužni" samo zato što imaju svoje građevinsko zemljište na kojem namjeravaju izgraditi i priključiti svoju buduću građevinu u blizini postojeće elektroenergetske mreže koja ima slobodnog kapaciteta plaćaju praktički puno manju naknadu za priključenje. Za razliku od njih drugi opet "ni krivi ni dužni" kupci koji imaju građevinsko zemljište na području udaljenom od postojeće mreže plaćaju i troškove stvaranja tehničkih uvjeta koji znaju biti ne tako beznačajni odnosu na ukupnu naknadu za priključenje.

Za istovjetnu traženu priključnu snagu razlike u naknadi za priključenje između navedenih kupaca znaju biti znatne pa čak i preko odnosa 1:3 što se nikako ne bi smjelo dopustiti.

Ukratko rečeno, članak 11. pravilnika je ključan za buduće kupce, a navedenim primjerima pokazala se praktična nemogućnost njegove primjene koja bi rezultirala pravičnim naknadama za priključenje svih kupaca.

3. ZAKLJUČAK

Navedeni primjeri trebali bi biti dostatni za pokretanje hitne korekcije navedenih članaka, ali i za razmišljanje o detaljnijoj izmjeni pravilnika, koji bi trebao na jednostavniji, pravedniji i jednoznačni način definirati navedenu problematiku, s ciljem da svaki budući kupac plaća približno jednaku naknadu za svoju kategoriju (ovisno o veličini priključne snage, kategoriji kupca, naponu priključka i sl.) bez obzira gdje se priključuje. Navedeno je pogotovo bitno u današnje vrijeme recesije kada su budući kupci više nego ikad osjetljivi na navedene neravnotežne odnose.

Jedan od mogućih koncepata pravilnika mogao bi se zasnivati na ideji da svaki novi kupac koji traži priključenje ili svaki postojeći kupac koji traži povećanje priključne snage, plaća određenu naknadu N (kn) koja se dobije umnoškom jedinične naknade N_1 (kn/kW) sa traženom priključnom snagom P (kW). Uz navedenu naknadu novi kupac bi odvojeno plaćao troškove (ili dio troškova) svog priključka.

LITERATURA

- [1] HERA, "Pravilnik o naknadi za priključenje na elektroenergetsku mrežu i za povećanje priključne snage", [Narodne novine, br. 28/06](#) , ožujak 2006.
- [2] Vlada Republike Hrvatske, "Opći uvjeti za opskrbu električnom energijom", [Narodne novine, br. 14/06](#) , veljača 2006.
- [3] Vlada Republike Hrvatske, "Odluka o iznosu naknade za priključenje na elektroenergetsku mrežu i za povećanje priključne snage" , Narodne novine, br. 52/06 , svibanj 2006.